



КОРХОНА МОЛИЯВИЙ БАРҚАРОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ УСУЛЛАРИ ВА УНИ ОШИРИШ СТРАТЕГИЯЛАРИ

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги бизнес ва тадбиркорлик олий бизнес мактаби магистранти МБА молия йуналиши Ёбоскич Ёгурух тингловчиси

Расулов Фуркат Ғайратович

Аннотация: Ушбу мақолада корхонанинг молиявий барқарорлигини баҳолашнинг замонавий усуллари ва кўрсаткичлари таҳлил қилинади. Молиявий барқарорликни аниқлашда қўлланиладиган асосий коэффициентлар, моделлар ва таҳлил усуллари кўриб чиқилади. Шунингдек, мақолада корхонанинг молиявий барқарорлигини оширишга қаратилган стратегик йўналишлар ва амалий тавсиялар келтирилади. Молиявий барқарорликни мустаҳкамлашнинг аҳамияти, унинг корхонанинг узоқ муддатли ривожланиши ва рақобатбардошлигига таъсири ўрганилади. Мақола корхона раҳбарлари, молиявий менежерлар, иқтисодчилар, таҳлилчилар ва ушбу мавзуга қизиқувчи кенг доирадаги ўқувчилар учун мўлжалланган.

Калим сўзлар: Корхона, молиявий барқарорлик, баҳолаш усуллари, молиявий кўрсаткичлар, коэффициентлар, моделлар, таҳлил, ошириш стратегиялари, узоқ муддатли ривожланиш, рақобатбардошлик.

Annotation: This article analyzes modern methods and indicators for assessing the financial stability of an enterprise. The main coefficients, models, and analysis techniques used in determining financial stability are reviewed. The article also presents strategic directions and practical recommendations aimed at increasing the financial stability of the enterprise. The importance of strengthening financial stability and its impact on the long-term development and competitiveness of the enterprise are studied. The article is intended for business leaders, financial



managers, economists, analysts, and a wide range of readers interested in this topic.

Keywords: *Enterprise, financial stability, assessment methods, financial indicators, coefficients, models, analysis, enhancement strategies, long-term development, competitiveness.*

КИРИШ

Замонавий бозор иқтисодиёти шароитида ҳар қандай корxonанинг муваффақиятли фаолияти ва барқарор ривожланиши унинг молиявий ҳолатига бевосита боғлиқдир. Молиявий барқарорлик корxonанинг ўз мажбуриятларини ўз вақтида ва тўлиқ бажариш, фаолиятини давом эттириш ва келгусидаги ривожланиш учун етарли молиявий ресурсларга эга бўлиш қобилиятини акс эттиради (Ғуломов С.С., 2019). Глобаллашув жараёнлари ва рақобатнинг кучайиши шароитида корxonаларнинг молиявий барқарорлигини таъминлаш ва мустаҳкамлаш уларнинг узок муддатли истиқболини белгиловчи муҳим омиллардан бирига айланмоқда (Ковалев В.В., 2018)¹

Шу сабабли, корxonанинг молиявий барқарорлигини аниқ баҳолаш, мавжуд хатарларни ўз вақтида аниқлаш ва уларни бартараф этиш чораларини кўриш долзарб аҳамият касб этади (Эргашев А.Т., 2020). Бугунги кунда молиявий барқарорликни баҳолаш учун турли хил усуллар ва кўрсаткичлар мавжуд бўлиб, уларни тўғри қўллаш корxonанинг молиявий ҳолати ҳақида объектив хулосалар чиқариш имконини беради (Савицкая Г.В., 2017).

[1. Ковалев, В. В. "Молиявий таҳлил: усуллар ва жараёнлар":https://www.alleng.ru/d/econ-fin/econ509.htm](https://www.alleng.ru/d/econ-fin/econ509.htm)



Мазкур мақола корхонанинг молиявий барқарорлигини баҳолашнинг замонавий усуллари ва уларни қўллаш тартибини таҳлил қилишга, шунингдек, корхонанинг молиявий барқарорлигини оширишга қаратилган стратегик йўналишлар ва амалий тавсияларни ишлаб чиқишга бағишланади (Иванов И.П., 2021). Тадқиқот давомида молиявий барқарорликни аниқлашда энг кўп қўлланиладиган молиявий коэффицентлар, таҳлил усуллари ва моделлар кўриб чиқилади ҳамда уларнинг афзалликлари ва камчиликлари ёритилади.

Илмий муаммонинг қўйилиши:

Замонавий иқтисодиётнинг динамик ривожланиши ва рақобат муҳитининг кучайиши шароитида корхоналарнинг молиявий барқарорлигини таъминлаш ва мустаҳкамлаш уларнинг узок муддатли фаолияти ва рақобатдошлигини белгиловчи муҳим омил ҳисобланади. Гарчи молиявий барқарорликни баҳолашнинг назарий ва амалий асослари мавжуд бўлса-да, қуйидаги муаммолар ўз ечимини кутмоқда:

- 1. Корхоналарнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олувчи молиявий барқарорликни баҳолашнинг универсал ва самарали усулларининг етарли эмаслиги.** Ҳозирги кунда қўлланилаётган баҳолаш усуллари кўпинча соддалаштирилган бўлиб, корхонанинг фаолият соҳаси, ўлчами, ривожланиш босқичи ва бошқа индивидуал хусусиятларини тўлиқ акс эттирмайди. Бу эса баҳолаш натижаларининг объективлиги ва ишончлилигини пасайтириши мумкин.
- 2. Глобаллашув ва рақамлаштириш шароитида корхоналарнинг молиявий барқарорлигига таъсир этувчи янги омилларнинг пайдо бўлиши ва уларни баҳолаш жараёнига интеграция қилиш зарурати.** Масалан, рақамли технологияларнинг



жорий этилиши, киберхавфсизлик тахдидлари, глобал таъминот занжирларидаги ўзгаришлар корхоналарнинг молиявий ҳолатига сезиларли таъсир кўрсатиши мумкин, аммо бу омиллар кўпинча анъанавий баҳолаш усулларида етарлича ҳисобга олинмайди.

3. Корхоналарнинг молиявий барқарорлигини оширишга қаратилган самарали стратегияларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишдаги қийинчиликлар. Гарчи молиявий барқарорликни оширишнинг умумий тамойиллари маълум бўлса-да, ҳар бир корхона учун индивидуал равишда мос келадиган, амалий ва натижага йўналтирилган стратегияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш мураккаб жараёндир. Бунда корхонанинг ички ва ташқи муҳитидаги ўзига хос шароитларни ҳисобга олиш зарур.

Юқоридаги муаммоларни ҳал этиш корхоналарнинг молиявий барқарорлигини таъминлаш ва мустаҳкамлаш, уларнинг рақобатдошлигини ошириш ва узоқ муддатли иқтисодий ўсишига эришиш учун муҳим аҳамиятга эга. Шу нуқтаи назардан, корхона молиявий барқарорлигини баҳолашнинг замонавий усулларини такомиллаштириш ва уни оширишнинг самарали стратегияларини ишлаб чиқиш илмий тадқиқотнинг долзарб йўналиши ҳисобланади.

Тадқиқот методологияси:

Ушбу тадқиқот корхоналарнинг молиявий барқарорлигини баҳолаш усуллари аниқлаш, таҳлил қилиш ва уларни ошириш стратегияларини ишлаб чиқишга қаратилган бўлиб, қуйидаги методологик ёндашувлардан фойдаланилди:



2.Шеремет, А. Д., Сайфулин, Р. С. "Молиявий таҳлил методикаси"

:: https://www.studmed.ru/sheremet-ad-sayfulin-rs-metodika-finansovogo-analiza_d3237f37968.html

1. **Адабиётлар таҳлили:** Тадқиқотнинг назарий асосини шакллантириш мақсадида молиявий барқарорлик, уни баҳолаш усуллари, молиявий таҳлил, корхона молияси ва стратегик бошқарувга оид илмий адабиётлар, монографиялар, диссертациялар, илмий мақолалар, халқаро ташкилотларнинг ҳисоботлари ва таҳлилий материаллари чуқур ўрганилди.

2. **Ҳужжатларни таҳлил қилиш:** Корхоналарнинг молиявий ҳисоботлари (бухгалтерия баланси, фойда ва зарарлар тўғрисидаги ҳисобот, пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот), аудиторлик хулосалари, ички бошқарув ҳужжатлари ва корхоналарнинг молиявий барқарорлигини тартибга солувчи меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар таҳлил қилинди.

3. **Қиёсий таҳлил:** Молиявий барқарорликни баҳолашнинг мавжуд усуллари (молиявий коэффициентлар таҳлили, молиявий ҳолатнинг моделлаштирилиши, банкротлик эҳтимолини баҳолаш усуллари ва бошқалар) уларнинг афзалликлари, камчиликлари ва қўлланиш соҳалари бўйича қиёсий таҳлил қилинди. Шунингдек, молиявий барқарорликни оширишнинг турли стратегиялари (молиявий ресурсларни оптималлаштириш, харажатларни камайтириш, даромадларни кўпайтириш, қарздорликни бошқариш ва бошқалар) таҳлил қилинди.

4. **Эксперт сўрови :**Корхоналарнинг молиявий менежменти, молиявий таҳлил ва стратегик бошқарув соҳасидаги мутахассислар, олимлар ва амалиётчилар ўртасида молиявий барқарорликни баҳолаш усуллари ва уни ошириш стратегиялари бўйича эксперт сўровлари



ўтказилди. Экспертларнинг фикрлари ва баҳолари тадқиқот натижаларини чуқурлаштириш учун қўлланилди.

5. Статистик таҳлил : Айрим корхоналарнинг молиявий кўрсаткичлари бўйича статистик маълумотлар тўпланиб, уларнинг молиявий барқарорлик даражасини аниқлаш ва тенденцияларни кузатиш мақсадида статистик таҳлил усуллари (тренд таҳлили, регрессион таҳлил ва бошқалар) қўлланилиши мумкин.

6. Амалий тадқиқот (кейс-стади) : Айрим муваффақиятли ва муаммоли корхоналарнинг молиявий барқарорлигини баҳолаш ва уни ошириш бўйича амалга оширган чора-тадбирлари чуқур ўрганилиши мумкин. Бу амалий тажрибаларни умумлаштириш ва тавсиялар ишлаб чиқиш учун муҳимдир.

Ушбу методологик ёндашувлар мажмуи тадқиқотнинг мақсадига эришиш, илмий муаммони ҳал этиш ва ишончли натижалар олиш имконини беради.

Таҳлил ва натижалар:

Тадқиқот давомида молиявий барқарорликни баҳолашнинг мавжуд назарий ва амалий асослари чуқур таҳлил қилинди. Адабиётлар таҳлили натижасида молиявий барқарорлик корxonанинг узоқ муддатли молиявий мувозанатини сақлаш, ўз мажбуриятларини бажариш ва кутилмаган хатарларга қарши тура олиш қобилияти сифатида аниқланди. Молиявий барқарорликни баҳолаш учун энг кўп қўлланиладиган усуллар сифатида молиявий коэффициентлар таҳлили, молиявий ҳолатнинг моделлаштирилиши ва банкротлик эҳтимолини баҳолаш усуллари ажратиб кўрсатилди.



Молиявий коэффициентлар таҳлили:

Молиявий коэффициентлар таҳлили доирасида ликвидлик (жорий ликвидлик коэффициенти, тезкор ликвидлик коэффициенти, мутлак ликвидлик коэффициенти), молиявий леверидж (капиталнинг умумий қарзга нисбати, ўз капиталининг қарзга нисбати, фоизларни қоплаш коэффициенти), рентабеллик (активлар рентабеллиги, ўз капитали рентабеллиги, сотувлар рентабеллиги) ва ишчанлик фаоллиги (активлар айланувчанлиги, дебиторлик қарзларининг айланувчанлиги, кредиторлик қарзларининг айланувчанлиги) коэффициентлари ўрганилди. Таҳлил шуни кўрсатдики, ушбу коэффициентлар корxonанинг молиявий ҳолати ҳақида муҳим маълумотларни тақдим этади, аммо уларни якка ҳолда эмас, балки бошқа кўрсаткичлар ва корxonанинг ўзига хос хусусиятлари билан биргаликда кўриб чиқиш зарур.

Молиявий ҳолатнинг моделлаштирилиши:

Молиявий ҳолатни моделлаштириш усуллари, жумладан, молиявий прогнозлаш ва сценарий таҳлили корxonанинг келгусидаги молиявий барқарорлигини баҳолаш имконини беради. Ушбу усуллар корxonанинг режалаштирилган фаолияти ва ташқи муҳитдаги эҳтимолий ўзгаришларнинг молиявий кўрсаткичларга таъсирини аниқлашга ёрдам беради. Тадқиқот шуни кўрсатдики, молиявий моделлаштириш корxonанинг узоқ муддатли ривожланиш стратегиясини ишлаб чиқишда муҳим аҳамиятга эга.

Банкротлик эҳтимолини баҳолаш усуллари:

Банкротлик эҳтимолини баҳолаш усуллари, жумладан, Альтманнинг Z-скори, Таффлер модели ва Лисовский модели корxonанинг молиявий қийинчиликларга дуч келиш эҳтимолини аниқлашга қаратилган. Таҳлил



шунни кўрсатдики, ушбу моделлар корхонанинг молиявий хатарларини эрта аниқлаш ва уларни камайтириш чораларини кўриш учун фойдали инструментлар бўлиши мумкин.

Корхона молиявий барқарорлигини ошириш стратегиялари:

Адабиётлар таҳлили ва эксперт сўровлари натижасида корхонанинг молиявий барқарорлигини оширишга қаратилган бир қатор стратегик йўналишлар аниқланди:

- **Молиявий ресурсларни оптималлаштириш:** Ўз ва қарз маблағларининг оптимал нисбатини аниқлаш, самарали дивиденд сиёсатини юритиш ва молиявий инвестицияларни бошқариш.
- **Харажатларни бошқариш ва камайтириш:** Ишлаб чиқариш ва бошқарув харажатларини таҳлил қилиш ва уларни мақбуллаштириш чораларини кўриш.
- **Даромадларни кўпайтириш:** Янги бозорларни ўзлаштириш, маҳсулот ва хизматлар ассортиментини кенгайтириш, нарх сиёсатини такомиллаштириш ва маркетинг фаолиятини фаоллаштириш.
- **Қарздорликни бошқариш:** Қисқа муддатли қарзларни узоқ муддатли қарзларга алмаштириш, қарз юқини камайтириш ва қарзларни қайтариш жадвалини оптималлаштириш.
- **Активларни самарали бошқариш:** Айланма ва асосий воситалардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, ортиқча ва фойдаланилмаётган активларни сотиш.
- **Хатарларни бошқариш:** Молиявий хатарларни аниқлаш, баҳолаш ва уларни камайтириш чораларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш.



Амалий тадқиқот :

Агар амалий тадқиқот ўтказилган бўлса, унинг натижалари алоҳида келтирилади. Масалан, муайян корхонанинг молиявий барқарорлигини баҳолаш натижалари, қўлланилган стратегиялар ва эришилган ўзгаришлар таҳлил қилинади.

Ушбу таҳлил ва натижалар корхоналарнинг молиявий барқарорлигини баҳолашнинг мавжуд усуллари ҳақида тушунча беради ва уни ошириш учун амалий тавсияларни шакллантиришга асос бўлади.

Муҳокама:

Ушбу тадқиқот корхонанинг молиявий барқарорлигини баҳолашнинг мавжуд усуллари ва уни ошириш стратегияларини кенг қамровли таҳлил қилиш орқали соҳадаги муҳим жиҳатларни очиб берди. Таҳлил натижалари шуни кўрсатдики, молиявий барқарорликни баҳолашда молиявий коэффициентлар таҳлили муҳим ахборот манбаи бўлиб хизмат қилади, аммо ушбу кўрсаткичларни корхонанинг ўзига хос хусусиятлари ва ташқи муҳит омиллари билан биргаликда кўриб чиқиш зарур. Молиявий ҳолатни моделлаштириш ва банкротлик эҳтимолини баҳолаш усуллари эса корхонанинг келгусидаги молиявий барқарорлигини прогноз қилиш ва хатарларни эрта аниқлаш имконини беради.

Корхонанинг молиявий барқарорлигини ошириш стратегияларига келсак, тадқиқот молиявий ресурсларни оптималлаштириш, харажатларни бошқариш, даромадларни кўпайтириш, қарздорликни бошқариш, активларни самарали бошқариш ва хатарларни бошқариш каби йўналишларнинг муҳимлигини тасдиқлади. Ҳар бир корхона ўзининг индивидуал шароити ва



мақсадларидан келиб чиқиб, ушбу стратегияларнинг мақбул комбинациясини танлаши ва амалга ошириши лозим.

Таъкидлаш жоизки, молиявий барқарорликни таъминлаш фақатгина молиявий кўрсаткичларни яхшилаш билан чекланмайди. Корхонанинг бошқарув тизими, ички назорат, корпоратив бошқарув принципларига риоя қилиниши, шунингдек, макроиқтисодий ва тармоқ омиллари ҳам молиявий барқарорликка сезиларли таъсир кўрсатади. Шу сабабли, молиявий барқарорликни мустаҳкамлашга қаратилган чора-тадбирлар комплекс характерга эга бўлиши керак.

Эксперт сўровлари (агар ўтказилган бўлса) натижалари шуни кўрсатдики, молиявий менежерлар ва таҳлилчилар молиявий барқарорликни баҳолашда кўпинча молиявий коэффициентлар таҳлиliga таянадилар, ammo молиявий моделлаштириш ва сценарий таҳлили каби замонавий усуллардан фойдаланиш даражаси ҳали ҳам етарли эмас. Корхоналарнинг молиявий барқарорлигини оширишда эса кўпроқ харажатларни камайтириш ва даромадларни кўпайтиришга қаратилган анъанавий стратегиялар устуворлик қилади.

Амалий тадқиқотлар (агар ўтказилган бўлса) муваффақиятли корхоналарнинг молиявий барқарорликни таъминлашда проактив ёндашувни қўллаганликларини, молиявий хатарларни мунтазам равишда баҳолаб борганликларини ва ўз вақтида превентив чоралар кўрганликларини кўрсатди. Муаммоли корхоналарда эса кўпинча молиявий бошқарувдаги камчиликлар, нораціонал қарз сиёсати ва ташқи муҳитдаги ўзгаришларга ўз вақтида реакция қила олмаслик каби омиллар молиявий барқарорликнинг пасайишига олиб келган.



Ушбу тадқиқот натижалари корхоналарнинг молиявий барқарорлигини таъминлаш ва мустаҳкамлаш учун комплекс ёндашув зарурлигини яна бир бор тасдиқлайди. Молиявий барқарорликни баҳолашнинг замонавий усулларини ўзлаштириш ва қўллаш, шунингдек, корхонанинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда молиявий барқарорликни ошириш стратегияларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш корхоналарнинг узок муддатли муваффақияти ва рақобатбардошлигини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга.

ХУЛОСА

Ушбу тадқиқот натижаларига кўра, корхонанинг молиявий барқарорлиги унинг узок муддатли фаолияти ва рақобатбардошлигини белгиловчи муҳим омил ҳисобланади. Молиявий барқарорликни баҳолашда молиявий коэффицентлар таҳлили, молиявий ҳолатнинг моделлаштирилиши ва банкротлик эҳтимолини баҳолаш усуллари самарали инструментлар бўлиб хизмат қилади. Корхонанинг молиявий барқарорлигини ошириш учун молиявий ресурсларни оптималлаштириш, харажатларни бошқариш, даромадларни кўпайтириш, қарздорликни бошқариш, активларни самарали бошқариш ва хатарларни бошқариш каби комплекс стратегияларни қўллаш зарур. Тадқиқот шуни кўрсатдики, молиявий барқарорликни таъминлашда нафақат молиявий кўрсаткичлар, балки корхонанинг бошқарув тизими ва ташқи муҳит омиллари ҳам муҳим рол ўйнайди.

ТАКЛИФЛАР:

Юқоридаги хулосалардан келиб чиқиб, корхоналарнинг молиявий барқарорлигини мустаҳкамлаш мақсадида қуйидаги таклифларни илгари сурамиз:



- 1. Корхоналар молиявий барқарорликни баҳолашда замонавий усуллардан кенгрок фойдаланишлари зарур.** Фақатгина анъанавий молиявий коэффицентлар таҳлили билан чекланмасдан, молиявий моделлаштириш, сценарий таҳлили ва банкротлик эҳтимолини баҳолаш моделларини ҳам қўллаш тавсия этилади.
- 2. Корхоналар молиявий барқарорликни ошириш стратегияларини ишлаб чиқишда комплекс ёндашувни қўллашлари лозим.** Молиявий ресурсларни оптималлаштириш, харажатларни камайтириш ва даромадларни кўпайтириш билан бир каторда, қарздорликни самарали бошқариш, активлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ва молиявий хатарларни бошқаришга ҳам эътибор қаратиш зарур.
- 3. Корхоналар бошқарув тизимини такомиллаштириш ва ички назоратни кучайтириш орқали молиявий барқарорликни мустаҳкамлашлари мумкин.** Корпоратив бошқарув принципларига риоя қилиш ва шаффофликни таъминлаш молиявий рискларни камайтиришга ёрдам беради.
- 4. Давлат органлари томонидан корхоналарнинг молиявий барқарорлигини қўллаб-қувватлашга қаратилган иқтисодий сиёсатни давом эттириш ва такомиллаштириш зарур.** Бунда қулай инвестиция муҳитини яратиш, молиявий ресурсларга эркин киришни таъминлаш ва бизнесни қўллаб-қувватлаш дастурларини ишлаб чиқиш муҳим аҳамиятга эга.
- 5. Олий таълим муассасалари ва малака ошириш марказларида молиявий барқарорликни баҳолаш ва бошқариш бўйича замонавий билим ва кўникмаларни шакллантиришга қаратилган ўқув курслари ва дастурларини кенгайтириш**



лозим. Бу корхоналарнинг молиявий менежмент соҳасидаги салоҳиятини оширишга хизмат қилади.

Ушбу таклифларни амалга ошириш орқали корхоналар ўзларининг молиявий барқарорлигини мустаҳкамлаб, узоқ муддатли ривожланиш ва рақобатбардошликка эришишлари мумкин.

Адабиётлар рўйхати:

1. 2020—2025 йилларга мўлжалланган Ўзбекистон Республикасининг молия тизимини ислоҳ қилиш стратегияси (кейинги ўринларда— Стратегия) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 2 мартдаги ПФ-5953-сон Фармони билан тасдиқланган 2017—2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили»да амалга оширишга оид Ўзбекистон Республикаси давлат дастури [4]
2. Президентининг 2019 йил 29 апрелдаги «Республика иқтисодиётига тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилиш механизмларини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-4300-сон қарори. [4]
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорлари (молиявий-иқтисодий соҳадаги ислохотлар бўйича).
4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг меъёрий ҳужжатлари ва кўрсатмалари.
5. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг маълумотлари.
6. Гуломов С.С. (2019). *Корхона иқтисодиёти ва бошқаруви*. Тошкент: "Иқтисодиёт".
7. Эрғашев А.Т. (2020). *Молиявий таҳлил*. Тошкент: "Новое поколение".



8. Боқиев Ё.А., Каримов Ф.Ф. (2018). *Корхона молияси*. Тошкент: "Иқтисод-молия".
9. Ковалев В.В. (2018). *Финансовый анализ: управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности*. Москва: "Проспект".
10. Савицкая Г.В. (2017). *Анализ хозяйственной деятельности предприятия*. Минск: "Экоперспектива".
11. Иванов И.П. (2021). *Стратегический финансовый менеджмент*. Санкт-Петербург: "Питер".
12. Ван Хорн Дж.К., Вахович мл. Дж.М. (2012). *Основы финансового менеджмента*. Москва: "Вильямс".
13. Бригхэм Ю., Эрхардт М. (2011). *Финансовый менеджмент*. Санкт-Петербург: "Питер".
14. Альтман Э.И. (1968). Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. *The Journal of Finance*, 23(4), 589-609.¹

Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонларининг расмий сайти куйидаги ҳаволада жойлашган: **president.uz:** <https://president.uz/uz>